

Beata Siek
Renata Patyńska
Bogumiła Sudół
Ewa Kopczyńska
Joanna Kozłowska¹

Legnica – stąd i stamtąd jesteśmy...²

„...wielkiej mądrości trzeba, aby piękny obraz tego, co dziecku najbliższe i najdroższe – od ukochanej przez jego rodziców, dziadków mowy... aż do bardzo cenionego kawałka rodzinnej ziemi, lasu, zabytków i historii, czy znaczących osobowości dawnych i obecnych mieszkańców okolicy – nie został w jego świadomości w jakikolwiek sposób zaciemniony, by był ostoją dla najdroższych wspomnień i ciągłych powrotów w chwilach trudnych, których potem w życiu każdego z nas nie brakuje...

I. Brucka, Uczba na Kociewiu

I. Koncepcja projektu

Projekt dotyczy realizacji ścieżki międzyprzedmiotowej: **edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe w regionie.**

Cele edukacyjne realizowane w ramach ścieżki:

- rozwijanie wiedzy o kulturze własnego regionu i jej związkach z kulturą narodową kontakt ze środowiskiem lokalnym i regionalnym w celu wytworzenia bliskich więzi i zrozumienia różnorodnych przynależności człowieka,
- rozwijanie wiedzy o historii regionu w powiązaniu z tradycjami własnej rodziny.

Treści realizowane w ramach ścieżki:

- charakterystyka i pochodzenie społeczności regionalnej,
- elementy historii regionu i jego najwybitniejsi przedstawiciele,
- historia i tradycja własnej rodziny na tle historii i tradycji regionu.

Podczas realizacji projektu wykorzystane zostaną zagadnienia ze ścieżki edukacyjnej: **czytelniczej i medialnej.**

Cele edukacyjne realizowane w ramach ścieżki:

- przygotowanie do korzystania z różnych źródeł informacji,
- umiejętność segregowania informacji i krytycznego ich wyboru,
- kształtowanie postawy szacunku dla polskiego dziedzictwa kulturowego w związku z globalizacją kultury masowej.

---

¹ Szkolny koordynator TI.

² Scenariusz szkolnego projektu międzyprzedmiotowego został opracowany przez nauczycieli Gimnazjum Nr 5 w Legnicy.

Treści realizowane w ramach ścieżki:

- dokumenty gromadzone w bibliotece, ich wartość informacyjna,
- formy komunikatów medialnych: słownych, pisemnych, obrazowych, dźwiękowych, filmowych i multimedialnych,
- podstawy projektowania i wykonywania różnych form komunikatów medialnych.

Hasłem przewodnim jest rozbudzanie zainteresowań uczniów gimnazjum rodzinnym miastem oraz poznanie zróżnicowanej kulturowo i etnicznie ludności Legnicy.

II. Charakterystyka projektu

1. Cele projektu

Cel główny:

Poznanie własnego regionu, jego dziedzictwa kulturowego, pogłębianie więzi ze swoim środowiskiem i regionem. Wspieranie udziału uczniów w uczestniczeniu w wydarzeniach własnego miasta i regionu.

Cele szczegółowe:

- budzenie zainteresowania własnym regionem,
- kształtowanie postawy szacunku dla polskiego dziedzictwa kulturowego w związku z globalizacją kultury masowej,
- przygotowanie do samodzielnego wyszukiwania potrzebnych informacji z różnych źródeł,
- zachęcanie uczniów do szerokiego stosowania technik komputerowych we wszystkich przedmiotach oraz w życiu codziennym,
- rozwijanie umiejętności współpracy w grupie (dzielenia się rolami i zadaniami, wspólnego podejmowania decyzji, poszukiwania kompromisu i rozwiązywania problemów),
- przygotowanie uczniów do publicznych wystąpień.

2. Treści projektu

Treści ścieżki regionalnej

- charakterystyka i pochodzenie społeczności regionalnej,
- elementy historii regionu i jego najwybitniejsi przedstawiciele,
- historia i tradycja własnej rodziny na tle historii i tradycji regionu .

Treści ścieżki czytelniczno-medialnej

- dokumenty gromadzone w bibliotece, ich wartość informacyjna,
- formy komunikatów medialnych: słownych, pisemnych, obrazowych dźwiękowych, filmowych i multimedialnych,
- podstawy projektowania i wykonywania różnych form komunikatów medialnych.

3. Obszary realizacji projektu

- język polski,
- biblioteka,
- matematyka,
- wiedza o społeczeństwie.

4. Metody pracy

Projekt oraz inne metody aktywizujące: praca w grupach, burza mózgu, me-taplan, drama (wywiad, rola), improwizacja, inscenizacja, dyskusja.

5. Osiągnięcia uczniów:**Język polski +WOS. Uczniowie:**

- budują wypowiedzi mówione i pisane zgodnie z intencją i okolicznościami,
- rozpoznają i tworzą wypowiedzi informujące, opisujące, wartościujące oraz służące wyrażaniu opinii, przekonywaniu i uzasadnianiu poglądów,
- poszukują informacji w różnych źródłach,
- dokumentują, notują, selekcjonują i przechowują informacje,
- rozumieją konieczność korzystania ze środków masowego przekazu.

Biblioteka. Uczniowie:

- poznają rodzinne miasto w aspekcie kulturowym,
- rozumieją znaczenie dorobku kulturalnego miasta i jego mieszkańców,
- kształtują umiejętność korzystania z różnych źródeł i nawiązywania kontaktów z ludźmi,
- samodzielnie gromadzą, porządkują, opracowują materiały portfolio,
- potrafią współdziałać w zespole,
- dokonują autorefleksji i samooceny.

Matematyka. Uczniowie:

- rozwijają zainteresowania własnym środowiskiem społecznym,
- kształtują umiejętność samooceny (element oceny projektu),
- doskonałą umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji,
- rozumieją przydatność i celowość tworzenia szeregów statystycznych,
- wykonują wykresy i diagramy przedstawiające dane statystyczne korzystając z arkusza kalkulacyjnego,
- przedstawiają i omawiają wyniki przeprowadzonych badań statystycznych

6. Planowane narzędzia TI:

Edytor tekstu Word, PowerPoint, edytor grafiki Paint, Excel, skaner, aparat cyfrowy, kamera video, drukarka.

7. Umiejętności z zakresu TI*Uczeń potrafi:*

- posłużyć się edytorem grafiki,
- posłużyć się edytorem tekstu,
- korzystać z programów multimedialnych,
- skanować,
- korzystać z przeglądarki internetowej,
- korzystać z wyszukiwarki,
- włączać się do grup dyskusyjnych,
- tworzyć strony WWW i publikować je w Internecie,
- wykonać prezentację multimedialną w programie PowerPoint,
- tworzyć bazę danych w dowolnej aplikacji.

III. Opis realizacji projektu**Uwagi dotyczące realizacji**

Projekt jest przeznaczony dla klas drugich i trzecich gimnazjum i ma charakter cykliczny – co roku realizowany jest w wybranych klasach i co roku przybiera inną formę, a w pracę nad projektem zaangażowani są inni nauczyciele.

Realizacja projektu jest zaplanowana od września do grudnia 2004 r. Czas realizacji projektu – 8 do 10 tygodni.

Harmonogram prac:

27.09.2004 r.	– zapoznanie kadry nauczycielskiej Gimnazjum Nr 5 z ideą oraz założeniami projektu międzyprzedmiotowego.
29.09. 2004 r.	– przekazanie uczniom informacji o projekcie.
4.10. 2004 r.	– spotkania w zespołach przedmiotowych – prezentacja pomysłów oraz wybór tematów do realizacji.
8.10. 2004 r.	– przekazanie grupom przedmiotowym szczegółowych instrukcji dotyczących zadań, terminów konsultacji, oczekiwanych efektów oraz sposobów oceny.
29.11. 2004 r.	– zakończenie prac nad zadaniami do realizacji i złożenie wypracowanych materiałów.
4.12. 2004 r.	– prezentacja ogólnoszkolna, podsumowanie projektu – <i>Spotkanie z dziadkami uczniów klasy II.</i>

Zadania przyjęte do realizacji*Język polski i WOS*(nauczyciel realizujący – *Beata Siek*)

- kronika losów repatriantów w Legnicy, w tym ankieta dotycząca pochodzenia Dziadków (w formie strony WWW),
- strony WWW przygotowane przez uczniów klasy II h, a poświęcone ich Dziadkom,
- wieczornica poświęcona ich asymilacji na terenie miasta,
- numer specjalny gazetki zredagowany przez uczniów klasy IIh, poświęcony tematycznie zróżnicowaniu etniczemu legniczan, wywiady z repatriantami, artykuły z Wieczornicy.

Matematyka (statystyka)(nauczyciele realizujący – *Bogumiła Sudoł i Ewa Kopczyńska*)

- Zanieczyszczenie powietrza w Parku Miejskim w Legnicy – analiza procentową raportów PIOŚ o stanie środowiska województwa dolnośląskiego,
- Albumy i prezentacje multimedialne. Legnica w liczbach i procentach – prace badawcze – przeprowadzenie ankiet oraz wykorzystanie danych z roczników statystycznych dotyczących miasta i obywateli Legnicy.

Biblioteka szkolna(nauczyciel realizujący – *Renata Patyńska*)

- Monografia Legnicy opracowana na podstawie danych archiwalnych, zasobów bibliotek, danych z Urzędu Miasta.

**IV. Przebieg prac związanych z projektem
w ramach poszczególnych przedmiotów**

MATEMATYKA

Hasło przewodnie tej części projektu „Legnica w liczbach”

Wykonany projekt pozwolił uczniom na kształtowanie u nich umiejętności:

- dobrej organizacji pracy,
- systematyczności,
- pracowitości.

Umożliwił stworzenie uczniom warunków do samorealizacji przez pracę indywidualną, jak również wykształcenie umiejętności współpracy w grupie.

Projekt realizowany był przez trzy miesiące. Uczniowie pracowali samodzielnie, korzystając z instrukcji i wskazówek przygotowanych przez nauczycieli czuwających nad jego realizacją i monitorujących oraz oceniających kolejne etapy pracy uczniów.

Przewidywane osiągnięcia uczniów:

Uczeń:

- potrafi ocenić swoje możliwości,
- wybierać zadania, które jest w stanie wykonać,
- umie pokonywać strach, lęk, nieśmiałość;
- zadawać pytania dotyczące badanego problemu,
- umie współpracować w grupie, będąc czynnym jej uczestnikiem, a nie biernym obserwatorem,
- pozna lepiej swoje środowisko społeczne,
- poszerza wiedzę na temat problemów społeczności lokalnej,
- potrafi zinterpretować zgromadzone przez siebie informacje,
- prezentuje efekty swojej pracy na forum klasy, szkoły.

INSTRUKCJA DO PROJEKTU

Podstawowym założeniem przy realizacji tej części projektu było uczestnictwo młodzieży na zasadzie dobrowolności – a zatem było to zadanie dla uczniów chętnych, niekoniecznie osiągających najwyższe wyniki w nauce z matematyki, gdyż zadania przygotowane przez opiekunów projektu wymagały od młodzieży przede wszystkim umiejętności o charakterze interdyscyplinarnym; biegłego posługiwania się TI, umiejętności korzystania z Internetu, wyszukiwania informacji, selekcjonowania ich i opracowywania.

Zakres działań uczniów realizujących projekt

Lp.	Termin	Zadania do wykonania przez uczniów	Uwagi
1.	15.10.2004	Uczniowie obiorą temat prac i przedstawią go nauczycielowi.	
2.	22.10.2004	Opracują pytania ankiety adekwatne do tematu pracy.	
3.	5.11.2004	Przeprowadzą ankietę z respondentami.	
4.	12.11.2004	Opracują wyniki ankiety i przedstawiają je, wykorzystując program MICROSOFT EXCEL	
5.	19.11.2004	Podadzą wnioski wynikające z wykonanej analizy.	
6.	26.11.2004	Przedstawią wykonane prace w postaci albumów lub prezentacji multimedialnych.	
7.	30.11.2004	Zaprezentują wyniki badań na forum klasy.	

Karta pracy grupy

Lp.	Zadanie realizowane przez grupę (przydział zadań dla poszczególnych członków grupy)	Osoba odpowiedzialna za to zadanie	Planowany termin wykonania tego zadania	Termin konsultacji z nauczycielem	Uwagi nauczyciela na temat stopnia realizacji zadania
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					

BIBLIOTEKA

Realizacja projektu obejmowała 8 tygodni – przebieg:

Lp.	Termin	Zadania wykonywane przez uczniów:	Uwagi
1.	1 tydzień 08.10.2004	<ul style="list-style-type: none"> – zapoznanie uczniów z projektem, – wybór zadań przez poszczególne grupy, – podział funkcji w zespołach, 	
2.	2 - 4 tydzień	<ul style="list-style-type: none"> – gromadzenie materiałów przez uczniów, dokonywanie analizy i porządkowanie zdobytych informacji pod kątem opracowywanego zagadnienia, – studiowanie literatury związanej z tematem, – zaplanowanie i przeprowadzenie wywiadów ze znanymi legniczanami 	
3.	5 - 7 tydzień	<ul style="list-style-type: none"> – gromadzenie tygodni porządkowanie materiałów stanowiących portfolio, – opracowywanie zgromadzonego materiału tygodni przygotowanie go do prezentacji, – opracowanie sprawozdań z przebiegu pracy grupy z uwzględnieniem: <ul style="list-style-type: none"> • celów, • zadań, • oczekiwanych i rzeczywistych efektów pracy grupy, • stopnia wykorzystania TI przy realizacji zadania, 	
4.	8 tydzień	<ul style="list-style-type: none"> – prezentacja wyników pracy w formie ekspozycji prac w bibliotece szkolnej, – spotkania dla uczestników projektu i nauczycieli zespołu humanistycznego, – wydania przewodnika po Legnicy. 	

Instrukcja do projektu dla uczniów:

1. *Temat projektu: Legnica – stąd i stamtąd jesteśmy* – moje miasto.
2. *Cel główny:* Rozbudzanie poczucia więzi z miejscem urodzenia.
3. *Zadania:*
  - podział na grupy oparty na zasadzie towarzyskiej,
  - wybór drogą losową haseł do realizacji,
  - praca w zespołach:
    - podział ról,
    - opracowanie planu pracy (w tym określenie sposobu realizacji),
    - realizacja,
    - autorefleksja,
    - konsultacje,
  - prezentacje:
    - materiały zgromadzone w teczkach,
    - wydanie przewodnika po mieście.
4. *Terminy spotkań:* 08.10.2004 r., 29.10.2004 r., 19.11.2004 r., 26.11.2004 r.
5. *Źródła, z których możesz skorzystać:*
  - Ludzie – architekci, urbaniści, historycy,
  - Instytucje – Biblioteka, towarzystwo Przyjaciół Legnicy, MCK „Harczerz”,
  - Inne – czasopisma popularnonaukowe, gazety miejskie, przewodniki, albumy, Internet.
6. *Jak przedstawimy efekt naszej pracy?*
  - Albumy,
  - wytwory własnej twórczości,
  - eksponaty i antologie utworów,
  - referat – sprawozdanie,
  - wywiady,
  - mapa,
  - wykres, tabela,
  - plakat,
  - makieta
  - przewodnik po Legnicy.
7. *Co będziemy brali pod uwagę przy ocenie?*
  - Stopień realizacji założonych celów: (osiem celów – po 5 punktów maksymalnie za każdy cel),
  - Podczas konsultacji:
    - systematyczność (po 1 punkcie na każdym spotkaniu),
    - oryginalność realizowanych zadań (9max 5 punktów),
    - rzetelność i rzeczowość autorefleksji.
8. *Kryteria oceny prac ze strony nauczyciela:*
  - etapowość,
  - przestrzeganie terminów konsultacji,
  - wkład pracy,
  - efekt końcowy.
9. *Samoocena uczniów poprzez „karty do głosowania”:*
  - Treści zawarte w karcie:
    - Czy ilość materiałów była wystarczająca?
    - Czy zawarte w nich informacje były ciekawe?

- Czy zostały przekazane w interesujący sposób?
- Czy wszyscy członkowie grupy zaangażowani byli w realizację projektu?

Uwaga: maksymalna liczba punktów dla każdego kryterium wynosi 5.

Załącznik – karta pracy grupy

Lp.	Zadanie (co trzeba wykonać?)	Kto to zrobi?	Co jest do tego potrzebne?	Termin wykona- nia
1				
2				
3				
4				
5				

Załącznik – ankieta dla nauczycieli z zespołu humanistycznego uczestniczących w prezentacji w dniu 26.11.2004 r.

1. Twoje odczucia po obejrzeniu prezentacji podsumowującej część projektu „Legnica – stąd i stamtąd jesteśmy” realizowanego przez nauczyciela biblioteki:

.....
 .....
 .....

2. Jak oceniasz przydatność projektu w procesie edukacyjnym uczniów?

.....
 .....
 .....

3. Co wykorzystałbyś z obserwowanej prezentacji w swojej pracy dydaktycznej?

.....
 .....
 .....

4. Jakie refleksje nasuwają Ci się po prezentacji?

.....
 .....
 .....

*Dziękuję
Renata Patyńska*

JĘZYK POLSKI I WOS

Zadaniem uczniów i nauczyciela biorącego udział w realizacji tej części projektu, było przede wszystkim uzmysłowienie młodzieży, jak ważną rolę odgrywa w życiu każdego z nas świadomość własnych korzeni oraz kultywowanie tradycji rodzinnych.

Umiejętne skorelowanie powyższej tematyki z wpływem historii na losy jednostki i społeczeństwa to aspekt wychowawczy i dydaktyczny projektu.

Praca nad realizacją projektu przebiegała systematycznie – zgodnie z zaplanowanymi wcześniej terminami i etapami działania.

Czas realizacji projektu: 29.09.2004 – 02.12.2004 r.

Fazy realizacji projektu z języka polskiego i WOS			
Faza I	Faza II	Faza III	Faza IV
<p>1 tydzień:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poinformowanie uczniów o projekcie, - przydział zadań poszczególnym grupom: o <u>wypracowania</u> wszystkich uczniów o Dziadkach o <u>ankieta</u> o miejscu urodzenia Dziadków, ich wieku, o prace na temat mniejszości narodowych w Legnicy, o gazetka poświęcona Dziadkom, o gromadzenie materiałów do własnej strony WWW, o przygotowanie prezentacji multimedialnych na temat wybranych miejscowości, z których pochodzą Dziadkowie. 	<p>2-7 tydzień:</p> <ul style="list-style-type: none"> o przydział zadań w grupach poszczególnym członkom, o określenie czasu wykonania poszczególnych zadań składających się na końcowy efekt pracy grupy, o gromadzenie materiałów, o systematyczne konsultacje przedstawicieli poszczególnych grup z opiekunem, <i>(podczas konsultacji opiekun nanosi uwagi na kartę pracy każdej z grup na temat postępów, skuteczności działania grupy)</i>, o nawiązanie współpracy z osobami mającymi uczestniczyć w wieczornicy. 	<p>8-9 tydzień:</p> <p>opracowywanie zgromadzonych materiałów, konsultacje podsumowujące pracę grupy, prezentacja ostatecznych efektów działań badawczych poszczególnych grup.</p>	<p>10 tydzień</p> <p>- prezentacja wiadomości, umiejętności, wytworów działań uczniów podczas wieczornicy:</p> <ul style="list-style-type: none"> o spotkanie i wywiady z repatriantami (historia i jej wpływ na losy jednostki), o <u>prezentacje:</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyniki ankiety PowerPoint i Excel, ▪ prezentacja Salonik, ▪ prezentacja Lwowa, o gazetka zredagowana przez uczniów, o prezentacja prac na temat mniejszości narodowych zamieszkujących Legnicę, o wystrój sali w klimacie przeszłości – lata przedwojenne – materiały i eksponaty zgromadzone przez uczniów, w tym: wystawa starych zdjęć i albumów zawierających fotografie w kolorze sepii.

Wykorzystanie umiejętności o charakterze interdyscyplinarnym

Przedmiot	Treści zawarte w podstawie programowej	Umiejętności zawarte w podstawie programowej
Język polski	<ul style="list-style-type: none"> • oficjalne i nieoficjalne sytuacje mówienia, • wyżej zorganizowane formy wypowiedzi, np. rozprawka, reportaż, recenzja, wywiad, • pojęcia związane z retoryką... wniosek, pogląd, ocena, • pojęcia dotyczące stylistyki. 	<p><u>Mówienie, słuchanie, czytanie i pisanie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznawanie i tworzenie wypowiedzi informujących, opisujących, wartościujących oraz służących wyrażaniu opinii, przekonywaniu i uzasadnianiu poglądów • dokonywanie celowych zabiegów redakcyjnych... • dokonywanie intersemiotycznego przekładu treści obrazowych i akustycznych na wypowiedzi ustne i pisemne. <p><u>Samokształcenie:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • poszukiwanie informacji w różnych źródłach • dokumentowanie, notowanie, selekcja i przechowywanie informacji • rozumne korzystanie ze środków masowego przekazu. <p><u>Odbiór tekstów kultury:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzeganie uniwersalności doświadczeń, przemyśleń, uczuć i aspiracji wpisanych w dzieła z różnych okresów i kręgów kulturowych, • porównywanie twórcywa literatury i innych dzieł sztuki.
WOS (i historia)	<ul style="list-style-type: none"> • pogłębianie wiedzy o otaczającym świecie, zachodzących w nim procesach i zjawiskach historycznych, w skali globalnej, narodowej, regionalnej i lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • ujmowanie treści historycznych w związki przyczynowo-skutkowe, • ocenianie faktów i wydarzeń historycznych, • integracja różnego rodzaju źródeł historycznych, • docieranie do różnych źródeł informacji historycznej, integracja wiedzy uzyskanej z różnych źródeł.
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązywanie problemów za pomocą programów użytkowych; formy przetwarzania informacji przez człowieka i komputer, • redagowanie tekstów i tworzenie rysunków za pomocą komputera, • tworzenie dokumentów zawierających tekst, grafikę, tabele, • wykorzystanie arkusza kalkulacyjnego, • wykorzystanie multimedialnych źródeł informacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • wybieranie, łączenie i celowe stosowanie różnych narzędzi informatycznych do rozwiązywania typowych praktycznych i szkolnych problemów ucznia, • korzystanie z różnych, w tym multimedialnych i rozproszonych źródeł informacji dostępnych za pomocą komputera.

KARTA PRACY GRUPY

Imię i nazwisko ucznia:	Imię i nazwisko ucznia:	Imię i nazwisko ucznia:	Imię i nazwisko ucznia:
Zadania do wykonania:	Zadania do wykonania:	Zadania do wykonania:	Zadania do wykonania:
Konsultacje z nauczycielem (temat konsultacji, data, podpis nauczyciela)	Konsultacje z nauczycielem (temat konsultacji, data, podpis nauczyciela)	Konsultacje z nauczycielem (temat konsultacji, data, podpis nauczyciela)	Konsultacje z nauczycielem (temat konsultacji, data, podpis nauczyciela)
Podsumowanie pracy: samoocena wykonanego zadania ³ ..... punktów. <i>Podpis ucznia:</i>	Podsumowanie pracy: samoocena wykonanego zadania ..... punktów. <i>Podpis ucznia:</i>	Podsumowanie pracy: samoocena wykonanego zadania ..... punktów. <i>Podpis ucznia:</i>	Podsumowanie pracy: samoocena wykonanego zadania ..... punktów. <i>Podpis ucznia:</i>
Ocena nauczyciela ..... <i>Uzasadnienie:</i>	Ocena nauczyciela ..... <i>Uzasadnienie:</i>	Ocena nauczyciela ..... <i>Uzasadnienie:</i>	Ocena nauczyciela ..... <i>Uzasadnienie:</i> .....

Sposoby ewaluowania projektu

Ewaluacją projektu w ramach języka polskiego i WOS będą:

- stopień zaangażowania młodzieży w pracę nad realizacją,
- wyniki ewaluacji skierowanej do uczniów,
- wyniki ankiety ewaluacyjnej skierowanej do dorosłych uczestników wieczornicy.

³ **Skala od 1 do 6;** jeśli uważasz, iż Twój wkład w przygotowanie do zajęć był bardzo solidny i zrobiłeś wszystko, co powinieneś, wstaw sobie 6 punktów, jeśli wykonałeś prawie wszystko i bardzo się starałeś – 5 punktów, jeśli wykonałeś to, co do ciebie należało solidnie – 4 punkty, jeśli zadanie wykonałeś niezbyt starannie – 3 punkty, jeśli nie starałeś się – 2 punkty, jeśli nie wykonałeś powierzonego zadania prawie wcale – 1 punkt, jeśli wcale – 0 punktów.

Załącznik 1

Ewaluacja skierowana do uczniów

Przez ponad dwa miesiące pracowaliście wspólnie z koleżankami i kolegami z klasy, by zrealizować projekt „Legnica – stąd i stamtąd jesteśmy”. Czas, abyście dokonali oceny tych działań. Proszę, byście odpowiedzieli na moje pytania rzetelnie, zaznaczając jedną, wybraną odpowiedź.
Dziękuję – B. Siek

1. Czy uważasz, że realizacja projektu wzbogaciła Twoją wiedzę na temat historii własnej rodziny i historii terenów, z których pochodzą Dziadkowie?

tak	nie	nie wiem
-----	-----	----------

2. Czy Twój wkład w realizację projektu był dla Ciebie satysfakcjonujący?

tak	nie	nie wiem
-----	-----	----------

3. Czy podobała Ci się taka – aktywna – forma zdobywania wiedzy i umiejętności z różnych przedmiotów jednocześnie?

tak	nie	nie wiem
-----	-----	----------

4. Jak oceniasz cały projekt?

		
---	---	---

Załącznik 2

Ewaluacja skierowana do dorosłych uczestników wieczornicy

1. Nauczyciel prawidłowo zaplanował przebieg wieczornicy:

tak	nie	nie mam zdania
-----	-----	----------------

2. Nauczyciel zrealizował cele dydaktyczne i wychowawcze zajęć:

w całości	częściowo	wcale nie zrealizował
-----------	-----------	-----------------------

3. Na spotkaniu panował miły klimat, sprzyjający realizacji treści dydaktyczno-wychowawczych:

tak	nie
-----	-----

4. Materiały przygotowane i opracowane przez uczniów pozwalają stwierdzić, że potrafią oni łączyć treści dydaktyczne o charakterze interdyscyplinarnym, wykorzystując swoją wiedzę z różnych przedmiotów oraz znajomość TI.

tak	nie
-----	-----

5. Uczniowie byli zainteresowani:

tak	nie
-----	-----

Inne uwagi obserwatorów:

.....

.....

Dziękuję za wyrażenie opinii – B. Siek

SCENARIUSZ WIECZORNICY „Stąd i stamtąd jesteśmy – losy naszych Dziadków”

Cel przygotowania wieczornicy

Pomysł realizacji wieczornicy pt. „Stąd i stamtąd jesteśmy – losy naszych Dziadków” zrodził się podczas jednej z lekcji języka polskiego, kiedy to wspólnie z klasą omawiałam lekturę A. Kamińskiego „Kamienie na szaniec”.

Okazało się, że dzieci nie znają wielu najważniejszych wydarzeń z okresu II wojny światowej. Nie potrafią także powiedzieć, czy ktoś z ich rodziny brał udział w wojnie. Przy dłuższej rozmowie okazało się, iż wielu uczniów nie jest w stanie nic powiedzieć na temat korzeni swojej rodziny.

Legnica znajduje się na ziemiach, które włączono do Polski po II wojnie światowej, zatem większość ludności, która ją obecnie zamieszkuje – to potomkowie przesiedleńców.

Uznałam wówczas, iż warto podjąć trud przygotowania zajęć z zakresu edukacji regionalnej metodą projektu w taki sposób, aby to młodzież poszukiwała wiedzy o przeszłości swojej rodziny od tych osób, z którymi jest związana emocjonalnie i uczuciowo i które niejednokrotnie stanowią dla nich większy autorytet od nauczyciela – od dziadków.

Powyższy zamysł miał także za zadanie doprowadzić do rzeczywistej integracji środowiska rodzinnego ucznia z placówką oświatową, do której uczęszcza dziecko – miał sprawić, by dziadkowie poczuli się współodpowiedzialni za edukację swoich dzieci i sami – świadomie – starali się im przekazać te wartości kulturowe i tradycje, które pamiętają z własnego dzieciństwa, a które dziś powoli odchodzą w mroki zapomnienia.

Współczesny świat, sposób życia tak rzadko pozwala młodzieży zatrzymać się na chwilę, by zastanowić się nad przeszłością – my, nauczyciele – wciąż stawiamy przed młodymi ludźmi nowe zadania, motywujemy ich do twórczej pracy i ciągłych poszukiwań, samodoskonalenia – może chwila zadumy nad przeszłością, powrót we wspomnieniach do najzwyczajniejszych czynności wykonywanych dawniej przez wszystkich członków rodziny, pozwoli choć na chwilę przenieść się młodzieży w tamte dawne czasy... . Roztoczy magiczny czar dni, kiedy rodzina stanowiła najwyższą wartość w świadomości ludzi i sprawi, że magia jesiennego, wspólnie spędzanego przy domowych wypiekach i opowieściach babuni czy dziadka wieczoru, powróci do nas na chwilę i ubogaci duchowo młodych ludzi, zaszczepiając w nich szacunek dla tego, co minęło, a stanowi część naszej regionalnej historii.

Wieczornica poprzedzona była pracą uczniów nad:

- przygotowaniem okolicznościowej gazetki poświęconej Dziadkom,
- przeprowadzeniem badań z zakresu statystyki na temat migracji ludności (związanej z wojną), przekrojem wiekowym Dziadków uczniów klasy II h,
- przygotowaniem w PowerPoincie i Excelu wyników analizy danych statystycznych dotyczących wieku i pochodzenia Dziadków,
- wykonaniem w PowerPoincie prezentacji multimedialnych poświęconych miejscom urodzenia Dziadków (np. dotyczących Grecji – Salonik, Wilna, Lwowa),
- przygotowaniem strony internetowej poświęconej Dziadkom:
www.naszekorzenie.webpark.pl,

- przygotowaniem przez uczniów klasy II h stron *www* poświęconych ich Dziadkom, (np. *www.omojejbabci.webpark.pl*, *www.mojdziadek.webpark.pl*, *www.moidziadkowie.webpark.pl*, *www.kingula15.webpark.pl*, *www.martys.webpark.pl*,
- wyszukiwaniem informacji na temat mniejszości narodowych zamieszkujących Legnicę,
- napisaniem przez chętnych uczniów referatów na temat mniejszości narodowych mieszkających w Legnicy.

Kulminacją tego „odkrywania”, wspólnej pracy i odpowiedzialności za powierzone zadania, było spotkanie, w którym uczestniczyli: zaproszeni Goście, Dziadkowie uczniów, uczniowie.

Data i miejsce spotkania: 02 grudnia 2004 r., godz. 16⁰⁰, Gimnazjum Nr 5 w Legnicy.

Cel ogólny: doskonalenie przez uczniów umiejętności porozumiewania się, pozyskiwania wiadomości po to, aby z łatwością istnieć w tradycji, aby umiejętnie ją kultywować.

Cele operacyjne:

Uczeń potrafi:

- zachęcić swoich bliskich do wzięcia udziału w spotkaniu,
- uważnie słuchać innych,
- zadawać pytania zgodnie z tematem,
- prezentować zdobyte wiadomości,
- uszanować tradycje własnej rodziny,
- występować i zabierać głos publicznie,
- dostrzega konieczność czerpania z doświadczeń i wiedzy Dziadków jako „świadków historii”,
- potrafi uszanować odmienność kulturową i tradycję innych mieszkańców Legnicy (mniejszości narodowych).

Metody: praca zespołowa, indywidualne prezentacje, uczeń wchodzi w rolę „gospodarza – prowadzącego wywiad”, dyskusja.

Elementy scenografii

Nad ekspozycją napis: „**By czas nie zaćmił i niepamięć...**”

- wystawa starych fotografii przyniesionych przez uczniów,
- stare przedmioty, które uczniowie znaleźli w domu – należące do Dziadków, (np. chusta Babci, stara haftowana poduszka, koronkowa chusteczka, rękawiczki, lampa naftowa, fajka, zdjęcie w starej ramce, bardzo stara książka, na niej okulary, stare gazety...)
- na głównej ścianie napis: „**Legnica – stąd i stamtąd jesteśmy...**”
- pod napisem: kontur Polski z naniesioną Legnicą, do której prowadzą strzałki z różnych miejscowości (tych, z których pochodzą Dziadkowie).
- stoliki, przy których usiądą Goście oraz zaproszeni Dziadkowie z wnukami,
- pod ścianami stoliki dla uczniów,
- na stolikach palą się lampki, ciasto, słodycze, napoje.
- wchodzących wita muzyka ze starej płyty (adapter).

Przebieg spotkania:

1. Powitanie uczestników spotkania, zaproszonych gości – opiekun.
2. Słowo wstępne wygłasza opiekun (wyjaśnia cele spotkania, jego charakter).

3. Wprowadzenie w nastrój – prezentacja przygotowana przez uczniów:
  - a) fragment prozy z książki E. Paukszty „Wrastanie”;
  - b) odczytanie fragmentu gazetki – opowieść Dziadka⁴;
  - c) kolejny fragment prozy – podkład muzyczny,
  - d) kolejny z Dziadków zaproszonych na spotkanie – wysłuchuje pracy swojego wnuczka, opowiada swoją historię,
  - e) następny fragment prozy – podkład muzyczny,
  - f) następny z zaproszonych Gości – wysłuchuje pracy swojego wnuczka, opowiada swoją historię,
  - g) wiersz recytowany przez uczennicę.
4. Luźna dyskusja, wymiana wspomnień, poczęstunek.
5. Podziękowanie przybyłym Dziadkom i Gościom.

Opracowanie scenariusza: Beata Siek

Przebieg wieczornicy – scenariusz

Przed rozpoczęciem gra stara płyta lub piosenka Czerwonych Gitar „Barwy jesieni”.

Nauczyciel:

„Przeszłość jest to dziś, tylko cokolwiek dalej” – tymi pięknymi i mądrymi słowami C. K. Norwida jedna z uczennic zaczęła swoje rozważania na temat tego, jaka rolę odgrywałą Babcie i Dziadkowie w życiu współczesnej młodzieży.

Dawniej, w wielopokoleniowych rodzinach, zajmowali oni szczególnie miejsce – ich właśnie radzono się w najważniejszych sprawach, podkreślając wiedzę i doświadczenie życiowe, którym dysponowali. Szacunek dla nestorów rodu był także przejawem dobrego wychowania, a przede wszystkim głęboko zakorzenionych tradycji rodzinnych, których przestrzegano w większości domów.

Każda rodzina miała swoją własną historię...

Jak jest dzisiaj? Rodzice moich uczniów są zapracowani, zabiegani, uczniowie – oprócz nauki – z pasją podążają za nowinkami technicznymi, tym, co nowoczesne, atrakcyjne, przyciąga oko. Liczy się szybkość, czas, którego ciągle nam brakuje...

Czego mogą nauczyć się od Babci czy Dziadka? Pewnie nie obsługi komputera... Mogą jednak zyskać coś o wiele cenniejszego – wiedzę o przeszłości, historii własnej rodziny splecioną nierozzerwalnie z historią kraju, miasta od najrzetelniejszych i najlepszych nauczycieli – jej uczestników.

Witam serdecznie przybyłych na nasze dzisiejsze spotkanie specjalnych Gości, którzy opowiedzą nam o swojej przeszłości, o miejscach, z których pochodzą i odpowiedzą na pytania, których pewnie będzie sporo.

Witam również .....

Czas zacząć nasze spotkanie, którego myśl przewodnia brzmi: „**Legnica – stąd i stamtąd jesteśmy**”, a naszym zadaniem jest uzmysłwić sobie, w jaki sposób historia wpływa na losy pojedynczych ludzi, rodzin, wreszcie narodów.

Na początek proszę, aby uczniowie przedstawili dane, które udało im się zebrać w ramach rozmów z Babciami i Dziadkami... (*foliogramy przygotowane w excelu + komentarz – uczniowie*).

---

⁴ Po zakończeniu – wnuczek wręcza gazetkę i różę jako symbol wdzięczności za opowieść, wiedzę, którą klasa zdobyła dzięki przybyłemu Gościowi.

Uczennica I

Naszemu dzisiejszemu spotkaniu towarzyszyć będą fragmenty powieści Eugeniusza Paukszty pt. „Wrastanie” ukazujące przeżycia przesiedleńców z terenów wschodnich na ziemię odzyskane. Oto pierwszy fragment:

Uczennica II (czyta)

I. Już miesiąc, jak osiedliliśmy się w tej wiosce nadjeziornej, a prawie dwa, odkąd wyjechaliśmy z Mejsut... Inne wioski całe się opróżniły. Ludzie zostawili tam prawie wszystko; ojcowiznę, mogiły, dorobek. Teraz szukają gdzieś tej „Kanady”, co to ją nam w PUR-ze obiecywano. „Jedźcie do Polski, na Zachód, tam ziemia czeka, domy, dobytek! Prawda i nieprawda. Nie każde drzewo da się przesadzić, bo nie zakorzeni się w nowym miejscu. Bywa, że uschnie, choćby mu nawet i stworzyć i lepsze warunki... A my jak zwieszani w powietrzu. Ani tu, ani tam. Ja więcej myślę jestem w Mejsutach, w Wilnie, jak na tej wschodniopruskiej ziemi. Mazurską ją nazywają...

Piosenka *Nie ma jak Lwów* + prezentacja o Lwowie przygotowana przez uczniów klasy II h

Uczennica I

Zapraszam naszego pierwszego Gościa – Panią Lidię Juniszewską do opowieści o czasach dzieciństwa, młodości i tego, w jaki sposób znalazła się w Legnicy, jak tu ułożyła swoje życie. Bardzo prosimy...

Opowieść Gościa...

Uczennica I: Wysłuchajmy, jak wnuczek – Kamil – opisał swoją Babcie (*Kamil czyta z gazetki, po czym wręcza Babci gazetkę i różę*).

Uczennica I – powróćmy do powieści Paukszty. Co dalej działo się z przesiedleńcami na ziemiach zachodnich, jakie uczucia im towarzyszyły, dowiemy się za chwilę...

Uczennica II

II. Znów swoje zaczynam, ani się oderwać od tej pamięci... Pisałem listy. Na Litwę do moich, do Wilna, co tam słychać, może są jakie nowiny, choć, prawdę mówiąc, nie bardzo się ich spodziewam... Ładnie tutaj... Rzeczka przechodzi pod mostem przez szosę, potem zakręca, jakby granicę znacząc mojej ziemi od jednej strony. Małeńka, cichutka, po brzegach wierzb i brzozy, zupełnie jak tam u nas... Ju znówu swoje; u nas i u nas. Losia mówi, że „u nas” to teraz tutaj. Niechże jej będzie... Niby cieszy mnie to wszystko... ale czasami oczy, aż mgłą zachodzą z żalu jakiegoś, z tęsknoty za Mejsutami. Tam było ładniej. Co z tego, że ziemia słabsza. Też rodziła... Czasem specjalnie szukałem roboty, żeby zagłuszyć nią to szarpanie w środku, ból jakiś, że musiało się wszystko porzucić, w obce światy wędrować...

Uczennica I: Proszę, aby swoimi wspomnieniami z przeszłości podzielił się teraz z nami Pan Stanisław Dolata. Zapraszamy (*opowieść Dziadka*)

Uczennica: Posłuchajmy, jak wspomnienia Dziadka przedstawia Kinga. (*Kinga czyta pracę o Dziadku, daje mu gazetkę i różę*)

Uczennica I: I kolejny fragment powieści Eugeniusza Paukszty. Zauważmy, jak zmienia się stosunek bohatera do miejsca, w którym się znalazł:

Uczennica II:

III. Miesiące lecą, Tadiusz nam rośnie. Kaśce też niczego nie brakuje. Mejsuty oddalają się w pamięci, czasem tylko wspomnienie o nich jakieś zaboli ostro, zapieczę, ale zaraz potem przycicha. Ciężkie to wrastanie w nowe miejsce. Zebrało mi się na wspominki i zatęskniłem do Mejsut. Jacy tam ludzie byli to byli, ale z nimi się rosło, chowało, przeżyło dobre i złe.

Swoi. A tutaj?... Człowiek sam tkwi... unika innych, niepewny, kto kim jest. Trochę się to przeciera, już i my się znamy sąsiadami z najbliższych gospodarstw... ale że każdy jakoś zastraszony, patrzy, żeby nikomu się nie narazić, z czymś nie wygadać.

Uczennica I:

Wśród mieszkańców ziem odzyskanych znajdowali się przedstawiciele różnych nacji, których losy wojenne rzuciły na te tereny. Naszym Gościem miał być dzisiaj także **Pan Dimos Grecas**, którego losy rzuciły do Legnicy z dalekiej Grecji, jednak – ze względu na wiek i stan zdrowia, nie może z nami dziś być. Posłuchajmy, czego o młodości i dzieciństwie swojego Dziadka dowiedział się Grzesiu:

(zorba + prezentacja o Grecji i Salonikach po niej słuchamy nagranego wywiadu).

Uczennica I: Posłuchajmy, jak dalej toczyło się życie osadników na ziemiach odzyskanych:

Uczennica II:

IV. W miasteczku grób mojej córeczki Kaśki. Nie ma tygodnia, bym nie zajął parę razy. To już swojskie, serdeczne, bliskie. A Mejsuty? Też kochane, z pamięcią wszelkiego dobrego i złego, z jakim się tam spotykałem. Ta rzeka, wielki las, znajomi ludzie albo chociaż ich pamięć. Ten cmentarz i groby rodziców. Jakby się przepołowiło w człowieku, tu szmat serca, ale i tam także nie mało... Wolę być tutaj, a do Mejsut wracać jedynie tęskną pamięcią. Może i dobrze, że pamięć tak ma do czego się odwoływać w chwilach, gdy człowiekowi jakoś źle bardzo i smutno. Z tego zdradza się później ukojenie...

Uczennica I: Myślę, że czas na Wasze pytania do Gości... *(Uczniowie zadają pytania, ewentualnie Dorośli)*

Uczennica I:

Posłuchajcie, jak zakończyło się wrastanie bohatera w nowe miejsce na ziemiach odzyskanych.

Uczennica II

V. Nie żałuję tych lat. I ta ziemia mi bliska. W snach, ciekawe, płaczą się wspomnienia Mejsut z tym, co mnie tutaj otacza. Jedno drzewo stąd, drugie stamtąd. Tamta rzeczulka i nasze glinianki. Jedno bliskie i drugie, jakby podzieliło się we mnie miłością. Tam się tkwiło od dawna, tutaj było się świadkiem, więcej, uczestnikiem budowania polskości. Nielatwo szło i krew się lala winnych i niewinnych, i jedzenia, i pieniędzy brakowało, wszystko w ruinie i zgliszczach, a jednak ani poznać w dzisiejszym dniu tamtych pierwszych miesięcy. Zupełnie jak wiosna, gdy szara zrudziła ląka pokryje się nagle świeżą zielenią, soczystą i bujną.

Podzieliła się moja miłość; i tam jej trochę i tutaj. Tyle że tamto – przeszłość, byłe, minione, tutaj – dzień dzisiejszy. Ale ten zawsze bliższy, choć zarazem i znacznie trudniejszy...

Paweł

Uczennica I:

Mam nadzieję, że i nasi Wspaniali Goście i wy zapamiętacie to spotkanie na długo, bo przecież to właśnie dzięki Nim znaleźliście się w tym mieście, w tym miejscu i w tym czasie. Dziękujemy za chwile wzruszeń, których Państwo nam dostarczyliście. Pozostaniemy jeszcze przez chwilę w klimacie wspomnień:

Uczennica III recytuje wiersz (+ podkład muzyczny)

Rimbaud – Kredens

Jest to szeroki kredens rzeźbiony. Dąb ciemny.

Jak starodawni ludzie, tak wygląda miło.

Kredens ten jest otwarty – i zapach przyjemny

Plynie z głębi, jak wino, co ongi się piło.

Są w nim różne różności. Starzyzna i graty,

Szmatki, żółkła bielizna, wszystko pomieszane.

Są tam stęchłe koronki i niewieście szaty,

I barwne szale babki, w ptaki malowane.

Medaliony, portrety i pasemka ścięte

Włosów siwych lub jasnych i kwiaty zaschnięte,

Z których, których wonią owoców, aromaty płyną.

O kredensie sprzed laty! Chciałbyś baje swoje

Długo opowiadać! I tylko skrzypisz starowino,

Gdy kto z wolna otwiera twe czarne podwoje.

Kończąc wiersz, uczennica gasi kolejno świece stojące w miejscu ekspozycji.

Efekty realizacji projektu

Lp.	Przedmiot	Termin zakończenia	Korzyści dla...
1.	matematyka	30.XI.2004	<p>Kadry pedagogicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> o prezentacja wyników pracy uczniów podczas szkolniowego spotkania nauczycieli zespołu przedmiotów matematyczno=przyrodniczych – zwrócenie uwagi na możliwości wykorzystania TI na zajęciach ze statystyki, o prezentacja referatu⁵ przez B. Sudol i E. Kopczyńską, o prezentacja przykładowych prac uczniów z wykorzystaniem TI (prezentacje multimedialne, prace wykorzystujące edytor tekstu Word, Excel, wymagające sprawnego wyszukiwania informacji w Internecie) <p>Uczniów:</p> <ul style="list-style-type: none"> o możliwość zaprezentowania swoich umiejętności dotyczących posługiwania się TI na zajęciach z matematyki, o aktywizowanie uczniów słabszych, mających problemy z matematyką – zachęcanie ich do większej samodzielności, o projekt jako niekonwencjonalna metoda nauczania statystyki, o umiejętność współpracy w zespole, prezentacji efektów swoich działań na forum klasy.
2.	biblioteka	26.11.2004	<p>Kadry pedagogicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> o zdobycie nowych doświadczeń związanych z metodą projektu i aktywizującymi formami pracy dydaktycznej podczas prezentacji przygotowanej przez uczniów, o zachęcenie innych nauczycieli do pracy metodą projektu.

⁵ Załącznik; konspekty zajęć, o których mowa w referacie, znajdują się na płycie dołączonej do pracy.

			<p>Uczniów:</p> <ul style="list-style-type: none"> o wykazanie się wiedzą i umiejętnościami z zakresu TI, o poznanie historii i kultury Legnicy, o wykształcenie umiejętności selekcjonowania, opracowywania i prezentowania materiału na określony temat, o integracja młodzieży i wykształcenie poczucia odpowiedzialności za powierzone zadanie.
3.	język polski i WOS	02.12.2004	<p>Szkoły:</p> <ul style="list-style-type: none"> o promocja działalności szkoły w społeczności lokalnej, o zachęcenie do współpracy ze szkołą środowiska domowego ucznia (dziadków), o wymiana doświadczeń i nawiązanie współpracy z innymi szkołami uczestniczącymi w projekcie FESI, o powstanie gazetki zredagowanej przez uczniów II h dotyczącej losów ich Dziadków – w tym prace badawcze, o powstanie stron WWW poświęconych realizacji projektu. <p>Uczniów:</p> <ul style="list-style-type: none"> o poznanie historii własnych rodzin, o zdobycie wiedzy na temat przyczyn migracji Dziadków na teren Legnicy, o uświadomienie sobie zróżnicowania etnicznego mieszkańców Legnicy i wpływu historii na życie jednostki, o wykorzystanie TI w celu opracowania zadań przydzielonych poszczególnym grupom w projekcie, o umiejętność współpracy przy realizacji zadań.

Załącznik

Jak rozwijać zainteresowania uczniów matematyką w oparciu o ich uzdolnienia z innych dziedzin? Statystyka jako klucz do indywidualizacji procesu nauczania, prezentacji pasji i zainteresowań wszystkich uczniów⁶

*„Najmniejszego nawet celu osiągnąć się nie da,
Jeśli się odpowiednich nie przedsięwzięje środków”*

Han-szy waj-czuan
(tekst konfucjański)

Wprowadzona w 1999 r. reforma systemu edukacji zmieniła w radykalny sposób dotychczasowy system nauczania, a także programy nauczania oraz sposób kształcenia młodzieży. Pojawiły się podstawy programowe, standardy wymagań edukacyjnych,

⁶ Referat wygłoszony podczas spotkania zespołu samokształceniowego nauczycieli przedmiotów matematyczno-przyrodniczych opracowany przez Bogumiłę Sudoł, Ewę Kopczyńską, Beatę Siek i Renatę Patyńską.

umiejętności kluczowe, misja szkoły, wizja absolwenta – słowem zupełnie nowa – nie mówiąca wiele większości kadry pedagogicznej – terminologia.

Zmiany w zakresie dydaktyki oraz metodyki nauczania były tak duże, iż w początkowym okresie wielu nauczycieli powątpiewało w sens reformy oraz jej powodzenie. Jak jest w chwili obecnej? Nadal istnieje wiele wątpliwości, w trakcie realizacji kolejnych zadań szkoły, związanych ze zmianami w oświacie. Okazuje się, iż założenia teoretyczne dalekie są od rzeczywistej sytuacji wielu placówek oświatowych i możliwości kadry pedagogicznej oraz uczniów. Ważnym aspektem, warunkującym realizację wielu zadań szkoły, jest posiadanie odpowiedniej bazy, w tym pracowni komputerowych, sal gimnastycznych, a także sal lekcyjnych, w których mieściliby się wszyscy uczniowie... To problemy, z którymi boryka się wiele szkół – także i nasza.

Ważne jednak jest, iż po pięciu latach reformy można dostrzec pierwsze jej efekty związane ze zmianą sposobu myślenia. Szkoła – z instytucji nauczającej – stała się instytucją uczącą się, w której wszyscy – nauczyciele i uczniowie – uczą się i dążą do stałego doskonalenia własnej wiedzy i umiejętności.

Działania służące integracji wiedzy międzyprzedmiotowej poprzez korelację programów nauczania, dążenie do stworzenia uczniom warunków oglądu zjawisk, sytuacji przez pryzmat wielu przedmiotów jednocześnie, wzbogacają ucznia, rozwijają jego osobowość, ale także mobilizują kadrę pedagogiczną do korelacji treści z wielu przedmiotów jednocześnie, co jest zgodne z edukacją w duchu konstruktywizmu.

Szczegółne miejsce w zreformowanej szkole zajmuje umiejętność rozbudzania motywacji u ucznia, czuwanie nad jego pracą samokształceniową, warunkującą rozwijanie talentów, pielęgnowanie pasji i zainteresowań. Służy temu indywidualizacja procesu nauczania, dostosowanie wymagań do możliwości ucznia (a nie – jak dawniej bywało – ucznia do wymagań nauczyciela), a także – coraz bardziej popularna – metoda projektu.

Matematyka jest przedmiotem sprawiającym trudności wielu uczniom, stąd przelamanie lęku przed nią i zachęcenie młodzieży słabszej z przedmiotów ścisłych do rzeczywistego zaangażowania na lekcji stanowi nie lada wyzwanie. Dobrym sposobem na wykorzystanie rzeczywistych predyspozycji uczniów oraz ich aktywizację, zachęcenie do prezentacji swoich pasji i zainteresowań za pomocą działań matematycznych, jest STATYSTYKA.

W Gimnazjum Nr 5 w Legnicy od kilku lat lekcje statystyki cieszą się niezwykłą popularnością, gdyż prowadzone są w znacznej mierze w oparciu o metodę projektu, w której fundamentalne znaczenie ma wykorzystanie:

- ♦ zainteresowań poszczególnych uczniów, co wiąże się ze stwarzaniem młodzieży warunków do samokształcenia i doskonalenia umiejętności organizowania własnego uczenia się,
- ♦ kształceniem umiejętności samodzielnego wyszukiwania informacji z różnorodnych źródeł, selekcionowania i porządkowania ich,
- ♦ umiejętności wykorzystania w swojej pracy TI,
- ♦ metod aktywizujących,
- ♦ kształceniem poczucia odpowiedzialności za powierzone – wybrane samodzielnie przez ucznia – zadanie.

Jak wyglądają lekcje statystyki?

Poza wprowadzeniem niezbędnej terminologii, wykształceniem umiejętności matematycznych, określeniem zasad opracowywania i prezentowania materiałów statystycznych, każdy z uczniów pracuje indywidualnie lub w grupce mającej wspólne zainteresowania i przygotowującej wybrane zagadnienie (w oparciu o kartę pracy przygotowana przez nauczyciela).

Młodzież korzysta również przy realizacji swoich prac z konsultacji u nauczycieli przedmiotów, z którymi tematycznie związana jest praca oraz ze wsparcia nauczyciela biblioteki, który doradza przy odpowiednim doborze literatury przedmiotu, wspiera przy poszukiwaniu źródeł informacji oraz sporządzaniu poprawnej bibliografii – w ten sposób realizowana jest idea nauczania we współpracy, gdzie uczniowie i nauczyciele są wspólnie zaangażowani przy wykonywaniu zadania.

Zajęcia, podczas których uczniowie prezentują efekty swojej pracy, cieszą się niezwykle dużym zainteresowaniem, a tematyka ich jest bardzo bogata. Często zdarza się, iż prace mają charakter badawczy i wymagają przeprowadzenia ankiet oraz opracowania wyników, co pozwala na uzyskanie dodatkowej – cennej, bo sporządzonej przez młodzież – diagnozy środowiska uczniowskiego. Część uczniów stara się zaprezentować w takiej pracy wybrane obszary działań naszej placówki lub ocenić swój dotychczasowy dorobek związany z pełnieniem funkcji publicznych w szkole na rzecz społeczności uczniowskiej.

Z prac, które zaskakiwały niebanalnym ujęciem tematu, warto wymienić choćby zestawienie statystyczne dotyczące działalności szkolnej gazetki „Żak” dokonane przez jej redaktora naczelnego, w którym zaprezentował on bardzo szczegółową analizę ilościową i jakościową artykułów pisanych przez poszczególnych redaktorów szkolnego piśmka, ponadto przeprowadził kilka ankiet skierowanych do odbiorców gazetki, co w znacznej mierze przyczyniło się do zmiany jej profilu – po uwzględnieniu wyników ankiet – i wpłynęło na zwiększenie poczytności „Żaka” – można więc predysponować humanistyczne, dziennikarskie łączyć z efektywnym i sensownym nauczaniem statystyki, gdyż uczeń zaangażowany emocjonalnie wykonuje swoją pracę z pasją i chęcią.

Inną, zaskakującą pod względem doboru tematyki, pracą była „Baśniowa ankieta, czyli stosunek młodzieży do magii i czarów”, w której trzy uczennice, miłośniczki literatury fantasy należące do koła humanistycznego, postanowiły zdiagnozować wiedzę młodzieży na Gimnazjum nr 5 na temat klasycznych baśni, a także ich znajomość literatury fantasy.

Była to jedna z pierwszych prac o charakterze badawczym, powstała w 2000 r., a więc w momencie, kiedy większość uczniów naszej szkoły oraz nauczycieli posługiwała się TI w bardzo ograniczonym stopniu. Fakt, iż uczennice potrafiły zebrane przez siebie informacje przekazać z wykorzystaniem Excela, zilustrować odpowiednimi wykresami, wzbudził wówczas powszechny entuzjazm i zainteresowanie całej klasy.

Warto tutaj przytoczyć fragment pracy, dający informację na temat przyczyn podjęcia powyższej problematyki:

„Nastaly niezwykle czasy, nawet wbrew temu, co na co dzień oglądamy (wystarczy przymknąć oczy i kierować się wyobraźnią, ona niech nas prowadzi). Ludzkość zagubiła się pośród ciemności naszej epoki, skazała na zatracenie wszelką jasność, wartości wpa-jane nam od maleńkości, gdy przyjmowaliśmy do serc i umysłów wszystko, co piękne, dobre, co wskazywała nam mama, babcia, jak dobre wróżki czytające baśnie. To one w

książkach ukazywały świat, który mógłby zaistnieć wokół nas, uczyły, co piękne i właściwe, a co złe i okrutne, a baśnie były ich narzędziem.

Te przedziwne opowieści, przewijające się wśród barwnych ilustracji, miały wpływ na naszą osobowość, która dziś ulega zmianom, niestety – na niekorzyść...

Postanowiliśmy za pomocą badań statystycznych przedstawić, w jakiej postaci goszczą dziś baśnie w naszym życiu. W naszej ankiecie wzięło udział 54 uczniów (30 dziewcząt i 24 chłopców). Jakże wielkie było nasze zdziwienie, gdy po przeanalizowaniu wszystkich ankiet spostrzegłyśmy, iż są wypełnione najzupełniej rzetelnie. Nikt nie uchylił się od głosu, nie dopisywano przykrych uwag. Okazało się, że wszystkie ankiety są „policzalne” i wiarygodne – zatem mogą służyć nam do badań. Zauważyliśmy, iż ankietowani wręcz z chęcią, zapalem odpowiadali na pytania.

Wyniki okazały się zdumiewające. Baśnie nie umarły, żyją w nas, towarzyszą nam nawet w obecnych, niespokojnych czasach. Każdy z ankietowanych stwierdził, iż posiada swoją ulubioną baśń, wielu wykazało odwagę i gotowość do walki ze smokiem. Niektórzy otwarcie przyznali, iż książki fantasy nie należą do ich ulubionych, ale nie możemy (i nie chcemy) wykluczyć, że nie czytają w ogóle literatury. Wiele osób przyznało się do wiary w bajkowe, fikcyjne postaci, takie jak św. Mikołaj czy króliczek wielkanocny.

Powodem przeprowadzenia ankiety było nasze odczucie, że baśń jest gatunkiem zapomnianym, nie może obudzić się we współczesności, że młodzież nie zdaje sobie sprawy, jak cudowne mogą być opowieści Andersena czy braci Grimm. Dziś jesteśmy szczęśliwe, że baśnie są nadal czymś ważnym w życiu każdego młodego człowieka, że na dnie jego serca tli się mała iskierka wiary w dobro zwyciężające zło, czary i cuda, które potrafią upiększyć i zmienić świat...

Z perspektywy kilku lat można zauważyć, iż kolejne prace gimnazjalistów są coraz ciekawsze, pełniejsze, odnoszą się do różnych dziedzin – i, co cieszy – oprócz wartości merytorycznej, świadczą o stałym wzroście umiejętności młodzieży z zakresu technologii informacyjnej.

Praktyka szkolna sprawia, iż informatyka w naturalny sposób wkroczyła do większości przedmiotów i obecnie stanowi bardzo efektywne narzędzie opracowywania i przekazu informacji.

Połączenie pasji i zainteresowań uczniów z praktycznym wykorzystaniem wiedzy ze statystyki i umiejętnościami informatycznymi, służącymi przygotowaniu ciekawych prac, pokazuje, iż integracja międzyprzedmiotowa ma swoje uzasadnienie, a indywidualizm i podmiotowe traktowanie ucznia może przynieść wymierne korzyści w postaci aktywizowania młodych ludzi, zachęcania ich do podejmowania samodzielnych prób w dochodzeniu do wiedzy i zdobywaniu określonych umiejętności. To także przykład, jak zachęcić młodzież do przełamывania oporu i obaw przed przedmiotem, który może sprawiać kłopot. „Oswajanie” matematyki czy języka polskiego nie musi przysparzać uczniom stresu, a łączenie treści humanistycznych z przedmiotami ścisłymi jest jak najbardziej realne i możliwe w zreformowanej szkole. Wystarczy tylko trochę chęci, dobrej woli ze strony kadry pedagogicznej i umiejętne motywowanie uczniów, uczniów matematyka wykorzystująca wiedzę z języka polskiego (lub odwrotnie) może stać się dla młodzieży pasjonującą przygodą pozwalającą na harmonijny, całościowy ogląd omawianych zagadnień.

Podobne próby jak na matematyce, podejmują także nauczyciele humaniści, czego przykładem jest moduł tematyczny korelujący treści z zakresu kształcenia literackiego z

wiedzą z matematyki i informatyki. Podczas wspomnianych tu zajęć polonistka pokusiła się o ułożenie wspólnie z uczniami algorytmu do bajki I. Krasickiego „Wół minister”. Konsultacje młodzieży u informatyka, nauczyciela matematyki sprawiły, iż uczniowie uzdolnieni matematycznie mieli szansę wesprzeć swoich rówieśników przy tworzeniu algorytmu, a młodzież o predyspozycjach humanistycznych wspierała kolegów przy interpretacji tekstu. Uniwersalizm utworu i swoista atrakcyjność pozwoliły na poszerzenie tematu – podczas zajęć wypłynęły zagadnienia z WOS-u – i lekcja przekształciła się w debatę na temat współczesnej sceny politycznej Polski, a zatem zajęcia nabrały charakteru interdyscyplinarnego.

Sądzymy, iż taki właśnie jest sens reformy i nowej szkoły kształtującej człowieka światłego, otwartego na sprawy otaczającego nas świata, a przede wszystkim aktywnego, dążącego do ciągłego pogłębiania swojej wiedzy w twórczy, kreatywny sposób.

Bibliografia:

- A. Kłoskowska, *Kultura masowa. Krytyka i obrona*. Warszawa 1980.
Komputer w edukacji, pod red. J. Morbitzera, Kraków 2003.
J. Pielachowski, *Ścieżka edukacji czytelnicznej*. Poznań 2000.
W. Stryjowski, J. Stryjowska, J. Pielachowski, *Kompetencje nauczyciela szkoły współczesnej*. Poznań 2003.
H. Hamer, *Klucz do efektywności nauczania*. Warszawa 1994.
M. Drzewiecki, *Problemy przygotowania młodzieży do korzystania z informacji w dobie multimediów*. „Bibliotekarz” 1999/3, s. 3-6.
K. Alzacka, *Projekty w pracy biblioteki szkolnej* „Biblioteka w szkole” 1999/9, s. 20-21.